

JUDIKATURA SOUDŮ K ÚČASTI ZNALCŮ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ PŘI POSUZOVÁNÍ DOPRAVNÍCH NEHOD

Příspěvek mezinárodní konference znalců – analytiků silničních nehod „Nehody s chodci nejen na přechodech“ – Brno, 3. a 4. 6. 2005.

STAV JUDIKATURY K LEDNU 2005

A) VÝBĚR JUDIKATURY K TRESTNÝM ČINŮM V DOPRAVĚ

Vysvětlivky:

R – označení judikátu v trestní části oficiální Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, vydávané Nejvyšším soudem, následuje pořadové číslo judikátu a ročník této Sbírkou.

Soubor NS – označení rozhodnutí publikovaného v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu vydávaném Nakladatelstvím C. H. Beck v letech 2001 až 2003 (svazky č. 1 až 26), následuje pořadové číslo rozhodnutí v trestní části tohoto Souboru.

Soubor TR NS – označení rozhodnutí publikovaného v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu vydávaném Nakladatelstvím C. H. Beck od roku 2004 (počínaje sešitem č. 1), následuje pořadové číslo rozhodnutí; čísla rozhodnutí navazují na trestní část předchozího Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu.

PR – označení rozhodnutí publikovaného v časopise Právní rozhledy vydávaném Nakladatelstvím C. H. Beck, následuje číslo časopisu, ročník a strana, na které začíná text rozhodnutí v tomto časopise.

SR – označení rozhodnutí publikovaného v časopise Soudní rozhledy vydávaném Nakladatelstvím C. H. Beck, následuje číslo časopisu, ročník a pořadové číslo, pod kterým bylo rozhodnutí uveřejněno v trestní části.

A1) Hmotněprávní judikáty

§ 5 TrZ – Zavinění z nedbalosti:

R 44/2000

Dát přednost v jízdě ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 vyhlášky č. 99/1989 Sb. neznamená povinnost řidiče počínat si tak, aby žádným způsobem neomezil směr nebo rychlost jízdy řidiče, který má přednost v jízdě. Řidič poruší takovou povinnost jen tehdy, jestliže vytvoří dopravní situaci, kdy řidič, který má přednost v jízdě, musí, aby se vyhnul střetu s jeho vozidlem, učinit takový zásah do řízení, který lze charakterizovat jako náhlou změnu směru nebo rychlosti jízdy. Tím není např. mírné přibrzdění nebo plynulé přejetí do jiného jízdního pruhu za okolností, kdy k těmto manévřům má řidič dostatek času a není jim na překážku stav vozovky nebo dopravní situace.

R 29/2001

II. Jestliže řidič před započatím jízdy spoléhá na to, že ji může bezpečně vykonávat, ačkoliv ví o okolnostech, které by mohly mít negativní vliv na jeho schopnost ovládat motorové vozidlo, a přesto těmto okolnostem nepřizpůsobí ani režim své jízdy, zejména zařazováním častějších zastávek s přiměřenou dobou odpočinku, pak odpovídá za škodlivý následek dopravní nehody i v případě, že ke ztrátě kontroly nad vozidlem dojde v důsledku náhlé indispozice vyvolané výše uvedeným stavem.

R 43/2002

Při posuzování okolností, které může či nemůže řidič předvídat, je třeba vycházet z konkrétní dopravní situace.

Z hlediska zavinění z nedbalosti to pak znamená, že kromě míry povinné opatrnosti vyplývající z pravidel silničního provozu zde existuje i její subjektivní vymezení, vztahující se k míře opatrnosti, kterou je schopen řidič v konkrétním případě vynaložit. O zavinění z nedbalosti může jít pouze tehdy, pokud povinnost a možnost předvídat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem jsou dány současně.

SR č. 5/1995, rozhodnutí č. 122

Řidič motorového vozidla je povinen zachovávat potřebnou míru opatrnosti vůči chodcům, kteří vstoupili do vozovky nebo se pohybují v její těsné blízkosti. Důvodně spoléhat na to, že tito účastníci silničního provozu dodrží pravidla silničního provozu, může pouze tehdy, pokud z konkrétních okolností neplyne obava, že tomu tak nebude. U osob nezletilých, zjevně fyzicky nebo duševně postižených nebo osob vyššího věku musí dbát zvýšené opatrnosti a naopak předpokládat jiný způsob chování [§ 5 odst. 1 písm. b), c) vyhlášky č. 99/1989 Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích (pravidla silničního provozu), ve znění pozdějších předpisů].
(*Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 9. 1994, sp. zn. 7 To 288/94*)

PR č. 6/1998, s. 328

1. K otázce, jak posuzovat možnost nepřičetnosti pachatele ve smyslu § 12 TrZ v důsledku jeho patické alkoholové reakce (patologické opilosti) a jak v tomto směru hodnotit znalecký posudek znalců – psychiatrů, kteří po vyšetření duševního stavu pachatele dospěli k závěru o tom, že v době činu byly jeho schopnosti rozpoznávací a ovládací vymizelé.

3. Jestliže se do stavu nepřičetnosti přivedl pachatel požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak, je nutno spolehlivě objasnit, zda tak učinil zaviněně či nikoli, a pokud je zde zavinění pachatele v uvedeném směru, nutno zkoumat formu a obsah zavinění, od nichž závisí, zda bude pachatel trestně odpovědný v plném rozsahu (§ 201a odst. 2 TrZ), nebo jen za trestný čin opilství (§ 201a odst. 1 TrZ); při nedostatku zavinění nebude pachatel pro nepřičetnost trestně odpovědný (§ 12 TrZ).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 1998, sp. zn. 5 Tz I/98)

SR č. 4/1999, rozhodnutí č. 55

1. Dojde-li k dopravní nehodě a k následnému ublížení na zdraví po střetu dvou motorových vozidel, z nichž vozidlo jedoucí po hlavní silnici narazilo do vozidla, které krátce předtím vjelo na hlavní silnici z vedlejší silnice, je třeba z hlediska zavinění řidičů obou vozidel vyřešit především otázku, zda řidič vozidla vjíždějícího z vedlejší silnice na hlavní silnici splnil svou povinnost dát přednost v jízdě řidiči vozidla jedoucímu po hlavní silnici (§ 20 odst. 1 vyhl. č. 99/1989 Sb., o pravidlech silničního provozu, ve znění pozdějších předpisů). Jestliže se tak nestalo a povinnost dát přednost v jízdě splněna nebyla, nutno zkoumat, zda řidič vozidla vjíždějícího z vedlejší silnice na hlavní silnici nevytvořil porušením této povinnosti tzv. náhlou překážku pro řidiče jedoucího po hlavní silnici, kterou tento řidič nemohl předvídat a ani na ni včas a odpovídajícím způsobem reagovat (srov. rozhodnutí pod č. 43/1982 Sb. rozh. tr.). Teprve poté se přihlédně též k tomu, zda, jakým způsobem a v jakém rozsahu dopravní nehodu a její následky zavinil, resp. spoluzavinil řidič vozidla jedoucího po hlavní silnici např. tím, že nevěnoval jízdě dostatečnou pozornost, řídil vozidlo pod vlivem alkoholických nápojů požitých před jízdou či nedodržel přiměřenou rychlost jízdy.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 1999, sp. zn. 5 Tz 145/98)

Soubor NS, svazek 1, č. T 6.

Řidiče automobilu, který při jízdě po dálnici povolenou rychlostí srazí a usmrtí osobu přebíhající dálnici, aniž mohl střetu s takovou osobou zabránit, nelze uznat vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 tr. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2001, sp. zn. 4 Tz 295/2000)

Soubor NS, svazek 2, č. T 33.

1. Dodržení dovolené a přiměřené rychlosti jízdy [§ 7 odst. 1 písm. c) zákona č. 12/1997 Sb., o bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, § 16 odst. 1, 3 vyhlásky č. 99/1989 Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů] samo o sobě ještě nevyklučuje zavinění obžalovaného jako řidiče na střetu jím řízeného motorového vozidla s chodcem a na zranění chodce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2001, sp. zn. 5 Tz 286/2000)

Soubor NS, svazek 12, č. T 291.

2. Prodloužení vzdálenosti potřebné k zastavení motorového vozidla o zvláštní reakční dobu pro rozlišení neosvětleného chodce, který náhlým vstupem do vozovky vytvořil těžko zjištělnou a rozeznatelnou překážku, nelze požadovat po řidiči, který věnoval

řízení dostatečnou pozornost a jel rychlostí přiměřenou vzdálenosti, na kterou měl s ohledem na dosvit světlometů rozhled [§ 5 odst. 1 písm. b), § 16 odst. 1 vyhlásky č. 99/1989 Sb., ve znění pozdějších předpisů], pokud šlo o jinak přehledný úsek vozovky, kde nic nenavědčovalo tomu, že by hrozilo zvýšené nebezpečí vstupu chodců do vozovky. Za těchto okolností nelze dospět jinému závěru, než že k zavinění dopravní nehody došlo porušením povinností chodce jako účastníka silničního provozu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2001, sp. zn. 11 Tz 128/2001)

Soubor NS, svazek 16, č. T 389.

1. Jednání pachatele má povahu příčiny i tehdy, když kromě něj k následku vedlo jednání další osoby, poněvadž příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a následkem se nepřerušuje, jestliže k jednání pachatele přistoupí další skutečnost, jež spolupůsobí při vzniku následku, avšak jednání pachatele zůstává takovou skutečností, bez níž by k následku nebylo došlo.

Příčinná souvislost je totiž dána i tehdy, když vedle příčiny, která bezprostředně způsobila následek (např. těžkou újmu na zdraví jiného u trestného činu podle § 224 tr. zák.), působila i další příčina. Jednání pachatele, i když je jen jedním článkem řetězu příčin, které způsobily následek, je příčinou i tehdy, pokud by následek nenastal bez dalšího jednání třetí osoby (srov. rozhodnutí pod č. 72/1971 a 37/1975 Sb. rozh. tr.).

Každé jednání, bez kterého by následek nebyl nastal, není však stejně důležitou příčinou následku (zásada gradace příčinné souvislosti). Důležité také je, aby jednání pachatele bylo z hlediska způsobení následku příčinou dostatečně významnou. Jestliže při vzniku následku uvedeného v § 224 tr. zák. spolupůsobilo více příčin (jednání více pachatelů a poškozeného), je třeba hodnotit každou příčinu co do jejího významu pro vznik následku zvlášť a určit její důležitost pro následek, který z jednání obviněného nastal.

2. Zavinění musí zahrnovat všechny znaky charakterizující objektivní stránku trestného činu, tedy i příčinný vztah mezi jednáním pachatele a následkem trestného činu (srov. rozhodnutí pod č. 21/1981 Sb. rozh. tr.). Při nedbalosti je třeba, aby si pachatel alespoň měl a mohl představit, že se takto příčinný vztah může rozvinout. Jednání pachatele spočívající v riskantním předjíždění kolony více vozidel na úzké vozovce, kde by se tři vozidla vedle sebe nevešla, a v místě nehody s nedostatečným výhledem do dálky s ohledem na zvlněný profil vozovky, je třeba z hlediska zavinění hodnotit tak, že si měl a mohl být vědom toho, že v protisměru mohou jet jiná motorová vozidla, která budou muset intenzivně brzdít, a že v důsledku toho může způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit zájem chráněný v ustanovení § 224 tr. zák., ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nezpůsobí. *(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 3 Tz 317/2001)*

Soubor TR NS, sešit 11, č. T 746.

1. Po účastníkovi silničního provozu nelze spravedlivě požadovat, aby bez dalšího předpokládal možné porušení pravidel tohoto provozu jinými účastníky a aby tomu přizpůsobil své počínání.

Naopak, není-li z okolností, které měl a mohl účastník silničního provozu běžně vnímat či předvídat, zřejmé, že jiný účastník téhož

provozu porušil své povinnosti, je oprávněn očekávat od ostatních účastníků silničního provozu dodržování stanovených pravidel.

Účastník silničního provozu, který porušil pravidla tohoto provozu, pak na druhé straně nemůže očekávat dodržení těchto pravidel od ostatních účastníků, jestliže jim to znemožnil s ohledem na charakter a závažnost svého porušení pravidel silničního provozu.

2. Pokud řidič přijíždějící po hlavní silnici jede rychlostí povolenou, resp. přiměřenou, a řidič přijíždějící po vedlejší silnici mu přednost v jízdě nedá, je v obvyklých případech odpovědnost za kolizi a případné další následky na řidiči, jež přijel do křižovatky po vedlejší silnici.

Pokud však řidič na hlavní silnici jede rychlostí, která maximální povolenou rychlost výrazně překračuje, a řidič přijíždějící do křižovatky po vedlejší silnici nemá důvod předpokládat takové překročení, za případnou kolizi musí nést odpovědnost řidič jedoucí po hlavní silnici.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1173/2004)

§ 12 TrZ – Nepříčetnost:

R 10/1999

Má-li být důvodem rozhodnutí vyšetřovatele o zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. e) tr. ř. nepřičetnost obviněného v době činu ve smyslu § 12 tr. zák., způsobená jeho patickou alkoholovou reakcí (patologickou opilostí), musí mít takové rozhodnutí dostatečný podklad nejen ve znaleckém důkazu opatřeném po vyšetření duševního stavu obviněného (§ 105 odst. 2, § 116 tr. ř.), ale dokazováním je třeba spolehlivě objasnit i skutečnost, že si obviněný uvedený stav nezavinil sám, a to ani z nedbalosti (§ 201a odst. 2 tr. zák.), tedy že stav patologické opilosti nemohl předvídat.

Jestliže se do stavu nepřičetnosti přivedl pachatel požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak, je nutno spolehlivě objasnit, zda tak učinil zaviněně či nikoli, a pokud je zde zavinění pachatele v uvedeném směru, je nutno zkoumat formu a obsah zavinění, od nichž závisí, zda bude pachatel trestně odpovědný v plném rozsahu (§ 201a odst. 2 tr. zák.), nebo jen za trestný čin opilství (§ 201a odst. 1 tr. zák.). Při nedostatku zavinění nebude pachatel pro nepřičetnost trestně odpovědný (§ 12 tr. zák.).

PR č. 6/1998, s. 328

1. K otázce, jak posuzovat možnost nepřičetnosti pachatele ve smyslu § 12 TrZ v důsledku jeho patické alkoholové reakce (patologické opilosti) a jak v tomto směru hodnotit znalecký posudek znalců – psychiatrů, kteří po vyšetření duševního stavu pachatele dospěli k závěru o tom, že v době činu byly jeho schopnosti rozpoznávací a ovládací vymizelé.

2. Má-li být důvodem rozhodnutí vyšetřovatele o zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. e) TrŘ nepřičetnost obviněného v době činu ve smyslu § 12 TrZ, způsobená jeho patickou alkoholovou reakcí (patologickou opilostí), musí mít takové rozhodnutí dostatečný podklad nejen ve znaleckém důkazu opatřeném po vyšetření duševního stavu obviněného (§ 105 odst. 2, § 116 TrŘ), ale dokazováním je třeba spolehlivě objasnit i skutečnost, že si obviněný uvedený stav nezavinil sám, a to ani z nedbalosti, tedy že stav patologické opilosti nemohl předvídat.

3. Jestliže se do stavu nepřičetnosti přivedl pachatel požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak, je nutno spolehlivě objasnit, zda tak učinil zaviněně či nikoli, a pokud je zde zavinění pachatele v uvedeném směru, nutno zkoumat formu a obsah zavinění, od nichž závisí, zda bude pachatel trestně odpovědný v plném rozsahu (§ 201a odst. 2 TrZ), nebo jen za trestný čin opilství (§ 201a odst. 1 TrZ); při nedostatku zavinění nebude pachatel pro nepřičetnost trestně odpovědný (§ 12 TrZ).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 1998, sp. zn. 5 Tz 1/98)

§ 89 odst. 11, 12 TrZ – Výše škody a její stanovení: R 8/2005

Je-li výše škody způsobené na cizím majetku zákonným znakem trestného činu [např. trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. d) tr. zák.], pak skutečnost, že pachatel je podílovým spoluvlastníkem věci, na níž takovým trestným činem způsobil škodu, znamená, že mu lze klást za vinu způsobení škody jen do výše, která odpovídá výši spoluvlastnických podílů ostatních spoluvlastníků této věci. Škoda, která vznikne na cizím majetku, nemůže být větší, než činí podíl ostatních spoluvlastníků na tomto majetku.

Soubor TR NS, sešit 3, č. T 671. – shodné jako R 8/2005

Je-li výše škody zákonným znakem trestného činu [např. trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. d) TrZ], pak skutečnost, že obviněný je spoluvlastníkem věci, na níž takovým trestným činem způsobil škodu, znamená, že obviněnému lze klást za vinu způsobení škody jen v tom rozsahu, který odpovídá výši spoluvlastnických podílů ostatních spoluvlastníků poškozené věci. Podíl obviněného na celkové výši škody, která vznikne na cizím majetku, totiž nemůže být nikdy větší, než činí podíl poškozeného na tomto majetku.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 2. 2004, sp. zn. 6 Tdo 67/2004)

§ 171 TrZ – Maření výkonu úředního rozhodnutí: R 42/1999

I. Jednočinný souběh trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. b) tr. zák. s trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák. není vyloučen.

II. Trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák. se může dopustit i řidič, který řídí motorové vozidlo v době, kdy mu taková činnost byla zakázána rozhodnutím správního orgánu.

Soubor TR NS, sešit 8, č. T 724.

V době výkonu trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel všech druhů nesmí pachatel řídit jakéhokoliv motorové vozidlo. Trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) TrZ se proto může dopustit porušením tohoto zákazu též v rámci praktického výcviku k získání řidičského oprávnění v autoškole, a to i za situace, jestliže pachatel řídí motorové vozidlo pod dohledem instruktora.

Samotná skutečnost, že zakázanou činnost (např. řízení motorového vozidla) vykonával pachatel pod kontrolou a pod vedením jiné osoby, byť specificky odborně připravené, nic nemění

na tom, že porušil omezení stanovená mu uloženým trestem a že vykonával zakázanou činnost.

(*Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2004, sp. zn. 11 Tdo 594/2004*)

§ 179 a § 180 TrZ – Obecné ohrožení:

Soubor NS, svazek 14, č. T 343.

K naplnění pojmu „způsobí obecné nebezpečí“ u trestného činu obecného ohrožení podle § 180 tr. zák. nestačí jakékoli jednání, jímž může být lidem způsobena smrt nebo těžká újma na zdraví nebo na cizím majetku škoda velkého rozsahu, ale musí jít o některé z jednání příkladmo uvedených v § 179 odst. 1 alinea první tr. zák., z něhož bezprostředně hrozí obecně nebezpečné následky, přičemž je typické přiblížení se k poruše a dále určitá živelnost a neovladatelnost průběhu událostí, při nichž porucha často závisí na nahodilých, vlivu pachatele se vymykajících událostech. Nestací tedy, když pachatelovým jednáním byla vytvořena pouze taková situace, z níž by obecně nebezpečný následek za určitých okolností a splnění ještě dalších podmínek teprve mohl vzniknout.

Uvedené zásady platí i za situace, kdy je obecné nebezpečí vyvozováno ze skutečnosti, že automobil řízený obviněným po nehodě, kterou zavinil, zůstal stát na železničních kolejích a vytvořil překážku bezpečnému provozu na železniční trati.

(*Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2001, sp. zn. 4 Tz 209/2001*)

Soubor TR NS, sešit 7, č. T 709.

Z hlediska posouzení jednání pachatele jako trestného činu obecného ohrožení podle § 180 tr. zák., jehož se dopustil při řízení motorového vozidla, není rozhodující technická charakteristika samotného vozidla (tj. zda vozidlo bylo určeno k hromadné přepravě osob či nikoli), nýbrž skutečný počet přepravovaných osob ve vozidle, resp. skutečný počet osob bezprostředně ohrožených jednáním pachatele. I když se to vzhledem k charakteristice vozidla zpravidla týká prostředků hromadné přepravy osob (jakými jsou např. vlak, autobus), trestní odpovědnost za trestný čin obecného ohrožení není vyloučena ani v jiných případech.

(*Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2004, sp. zn. 3 Tdo 427/2004*)

§ 201, § 201a TrZ – Ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství:

R 50/1994

Jednočinný souběh trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. d) tr. zák. a ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák. je vyloučen. Skutek se posoudí jen podle ustanovení § 201 písm. d) tr. zák.

R 44/1998

Jednočinný souběh trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. d) tr. zák. a trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2, popř. podle § 224 odst. 3 tr. zák. není vyloučen. Skutkové podstaty uvedených trestných činů nejsou mezi sebou ve vztahu, kdy by byl jeden z nich trestným činem speciálním vůči druhému, a to ani v případě, kdy porušení důležité povinnosti uložené pachateli podle zákona, popř. hrubé porušení předpisů bezpečnosti dopravy vedoucí k předpokládanému

následku na zdraví či životě, záleželo především v tom, že pachatel řídil motorové vozidlo pod vlivem alkoholu.

V takových případech nemůže být jednočinný souběh vyloučen ani v důsledku okolností průběhu konkrétního skutku, které by zakládaly faktickou konzumpci jeho posouzení podle § 201 písm. d) tr. zák. Pokud došlo v důsledku jednání pachatele, jež má znaky úmyslného trestného činu, i k naplnění znaků nedbalostního trestného činu, nejde o vztah trestných činů, kdy by mohlo být za jakýchkoli skutkových okolností spáchání takového jednání považováno za prostředek ke spáchání trestného činu nedbalostního, popř. za jeho vedlejší produkt.

R 42/1999

I. Jednočinný souběh trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. b) tr. zák. s trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák. není vyloučen.

R 8/2005

Je-li výše škody způsobené na cizím majetku zákonným znakem trestného činu [např. trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. d) tr. zák.], pak skutečnost, že pachatel je podílovým spoluvlastníkem věci, na níž takovým trestným činem způsobil škodu, znamená, že mu lze klást za vinu způsobení škody jen do výše, která odpovídá výši spoluvlastnických podílů ostatních spoluvlastníků této věci. Škoda, která vznikne na cizím majetku, nemůže být větší, než činí podíl ostatních spoluvlastníků na tomto majetku.

PR č. 6/1998, s. 328

1. K otázce, jak posuzovat možnost nepřičetnosti pachatele ve smyslu § 12 TrZ v důsledku jeho patické alkoholové reakce (patologické opilosti) a jak v tomto směru hodnotit znalecký posudek znalců – psychiatrů, kteří po vyšetření duševního stavu pachatele dospěli k závěru o tom, že v době činu byly jeho schopnosti rozpoznávací a ovládací vymizelé.

2. Má-li být důvodem rozhodnutí vyšetřovatele o zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. e) TrŘ nepřičetnost obviněného v době činu ve smyslu § 12 TrZ, způsobená jeho patickou alkoholovou reakcí (patologickou opilostí), musí mít takové rozhodnutí dostatečný podklad nejen ve znaleckém důkazu opatřeném po vyšetření duševního stavu obviněného (§ 105 odst. 2, § 116 TrŘ), ale dokazováním je třeba spolehlivě objasnit i skutečnost, že si obviněný uvedený stav nezavinil sám, a to ani z nedbalosti, tedy že stav patologické opilosti nemohl předvídat.

3. Jestliže se do stavu nepřičetnosti přivedl pachatel požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak, je nutno spolehlivě objasnit, zda tak učinil zaviněně či nikoli, a pokud je zde zavinění pachatele v uvedeném směru, nutno zkoumat formu a obsah zavinění, od nichž závisí, zda bude pachatel trestně odpovědný v plném rozsahu (§ 201a odst. 2 TrZ), nebo jen za trestný čin opilství (§ 201a odst. 1 TrZ); při nedostatku zavinění nebude pachatel pro nepřičetnost trestně odpovědný (§ 12 TrZ).

(*Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 1998, sp. zn. 5 Tz I/98*)

PR 5/2000, s. 221

1. Trestní stíhání obviněného řidiče motorového vozidla pro trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 TrZ

není vyloučeno ani v případě, jestliže se nepodařilo objektivně (tj. odběrem a vyšetřením krve) zjistit přesné množství alkoholu v krvi řidiče v době jízdy. Citované ustanovení totiž podmiňuje trestní odpovědnost stavem, který vylučuje způsobilost k výkonu zaměstnání nebo k jiné činnosti, při nichž by mohl pachatel ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku. Na takový stav lze sice usuzovat především z množství (hladiny) alkoholu v krvi řidiče, ale není-li tento údaj k dispozici, je možné a nutné stav vylučující způsobilost vyvodit ze souhrnu ostatních okolností, za nichž byla jízda řidiče motorového vozidla uskutečněna, např. z druhu a množství alkoholických nápojů požitých před jízdou řidičem, z doby, kdy k požití došlo, ze způsobu jízdy, z celkového chování řidiče před nehodou i po ní apod. K tomu musí orgány činné v trestním řízení opatřit a provést všechny vhodné a potřebné důkazy (§ 2 odst. 5 TrŘ) a odpovídajícím způsobem je zhodnotit jednotlivě i v souhrnu (§ 2 odst. 6 TrŘ).

2. Vedle svědeckých výpovědí, lékařských zpráv či znaleckého posudku může být jedním ze souhrnu důkazů (být nikoli jediným), jimiž lze prokázat stav vylučující způsobilost pachatele k výkonu činnosti podle § 201 TrZ, též výsledek dechové zkoušky, zejména pokud byla tato zkouška provedena přístrojem, který umožňuje kvantifikovat množství požitého alkoholu. Výsledek dechové zkoušky není možné bez dalšího odmítnout jen z důvodu, že přístroj, na kterém byla zkouška provedena, je zatížen určitou nepřesností, pokud výsledek odpovídá ostatním důkazům.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2000, sp. zn. 5 Tz 202/99)

Soubor NS, svazek 4, č. T 103.

2. U pachatele, jenž měl v době činu v krvi až 2,8 promile alkoholu, přichází vždy v úvahu kvalifikace jeho jednání jako trestný čin opilství podle § 201a TrZ. K vyšetření duševního stavu takového pachatele je proto třeba podle § 116 odst. 1 TrŘ přibrat znalce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2001, sp. zn. 3 Tz 31/2001)

Soubor NS, svazek 7, č. T 194.

1. I řidič osobního motorového vozidla, pokud je pro jeho činnost vliv návykové látky zvláště nebezpečný, může spáchat trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. c) tr. zák., např. bude-li řídit automobil na delší vzdálenost, značně vysokou rychlostí, a to vše v době zvýšené frekvence vozidel nebo chodců na komunikaci. Skutková podstata uvedeného trestného činu však nebude naplněna v případě, když podnapilý řidič projede v nočních hodinách křižovatku na červený signál, který mu to zakazuje.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2001, sp. zn. 5 Tz 62/2001)

Soubor NS, svazek 23, č. T 526.

1. Okolnost, že nájemce je podle leasingové smlouvy povinen na vlastní náklady odstranit škodu na předmětu leasingu vzniklé do data převodu vlastnického práva, představuje jen jeho závazek k náhradě škody, ale nijak se nedotýká té skutečnosti, že se jedná o způsobení škody na cizím majetku. Dojde-li tedy ke způsobení větší škody na předmětu leasingu jednáním pachatele (nájemce) předpokládaným v ustanovení § 201 písm. d) tr. zák., pak výše

uvedená smluvní povinnost pachatele k náhradě způsobené škody nebrání naplnění zákonného znaku spočívajícího ve způsobení takové škody na „cizím majetku“.

2. Za situace, kdy leasingové společnosti v důsledku jednání obviněného naplňujícího zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. d) tr. zák. žádná majetková újma fakticky nevznikla, neboť obviněný po spáchání činu bez dalšího sám na vlastní náklady odstranil celou škodu způsobenou na předmětu leasingu a nadále pokračoval v řádném plnění svých povinností vyplývajících z uzavřené leasingové smlouvy, přičemž smlouva předpokládá, že po skončení pronájmu dojde k převodu vlastnictví předmětu leasingu na obviněného, pak tyto okolnosti mohou vést až k závěru, že došlo k takové změně situace, že v jejím důsledku nebezpečnosti trestného činu pro společnost pominula ve smyslu ustanovení § 65 odst. 1 tr. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2002, sp. zn. 11 Tdo 917/2002)

Soubor TR NS, sešit 3, č. T 671. – shodné jako R 8/2005

Je-li výše škody zákonným znakem trestného činu [např. trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. d) TrZ], pak skutečnost, že obviněný je spoluvlastníkem věci, na niž takovým trestným činem způsobil škodu, znamená, že obviněnému lze klást za vinu způsobení škody jen v tom rozsahu, který odpovídá výši spoluvlastnických podílů ostatních spoluvlastníků poškozené věci. Podíl obviněného na celkové výši škody, která vznikne na cizím majetku, totiž nemůže být nikdy větší, než činí podíl poškozeného na tomto majetku.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 2. 2004, sp. zn. 6 Tdo 67/2004)

§ 223, § 224 TrZ – Ublížení na zdraví z nedbalosti: R 50/1994

Jednočinný souběh trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. d) tr. zák. a ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák. je vyloučen. Skutek se posoudí jen podle ustanovení § 201 písm. d) tr. zák.

R 44/1998

Jednočinný souběh trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. d) tr. zák. a trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2, popř. podle § 224 odst. 3 tr. zák. není vyloučen. Skutkové podstaty uvedených trestných činů nejsou mezi sebou ve vztahu, kdy by byl jeden z nich trestným činem speciálním vůči druhému, a to ani v případě, kdy porušení důležité povinnosti uložené pachateli podle zákona, popř. hrubé porušení předpisů bezpečnosti dopravy vedoucí k předpokládanému následku na zdraví či životě, záleželo především v tom, že pachatel řídil motorové vozidlo pod vlivem alkoholu.

V takových případech nemůže být jednočinný souběh vyloučen ani v důsledku okolností průběhu konkrétního skutku, které by zakládaly faktickou konzumpci jeho posouzení podle § 201 písm. d) tr. zák. Pokud došlo v důsledku jednání pachatele, jež má znaky úmyslného trestného činu, i k naplnění znaků nedbalostního trestného činu, nejde o vztah trestných činů, kdy by mohlo být za jakýchkoli skutkových okolností spáchání takového jednání

považováno za prostředek ke spáchání trestného činu nedbalostního, popř. za jeho vedlejší produkt.

R 44/2000

Dát přednost v jízdě ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 vyhlášky č. 99/1989 Sb. neznamená povinnost řidiče počínat si tak, aby žádným způsobem neomezil směr nebo rychlost jízdy řidiče, který má přednost v jízdě. Řidič poruší takovou povinnost jen tehdy, jestliže vytvoří dopravní situaci, kdy řidič, který má přednost v jízdě, musí, aby se vyhnul střetu s jeho vozidlem, učinit takový zásah do řízení, který lze charakterizovat jako náhlou změnu směru nebo rychlosti jízdy. Tím není např. mírné přibrzdění nebo plynulé přejetí do jiného jízdního pruhu za okolností, kdy k těmto manévřům má řidič dostatek času a není jim na překážku stav vozovky nebo dopravní situace.

R 29/2001

II. Jestliže řidič před započatím jízdy spoléhá na to, že ji může bezpečně vykonávat, ačkoliv ví o okolnostech, které by mohly mít negativní vliv na jeho schopnost ovládat motorové vozidlo, a přesto těmto okolnostem nepřizpůsobí ani režim své jízdy, zejména zařazováním častějších zastávek s přiměřenou dobou odpočinku, pak odpovídá za škodlivý následek dopravní nehody i v případě, že ke ztrátě kontroly nad vozidlem dojde v důsledku náhlé indispozice vyvolané výše uvedeným stavem.

Soubor NS, svazek 1, č. T 6.

Řidiče automobilu, který při jízdě po dálnici povolenou rychlostí srazí a usmrtí osobu přebíhající dálnici, aniž mohl střetu s takovou osobou zabránit, nelze uznat vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 tr. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2001, sp. zn. 4 Tz 295/2000)

Soubor NS, svazek 2, č. T 33.

1. Dodržení dovolené a přiměřené rychlosti jízdy [§ 7 odst. 1 písm. c) zákona č. 12/1997 Sb., o bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, § 16 odst. 1, 3 vyhlášky č. 99/1989 Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů] samo o sobě ještě nevyklučuje zavinění obžalovaného jako řidiče na střetu jím řízeného motorového vozidla s chodcem a na zranění chodce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2001, sp. zn. 5 Tz 286/2000)

Soubor TR NS, sešit 1, č. T 650.

Předpokladem výroku o vině trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 TrZ je zjištění, že mezi jednáním obviněného a následkem, spočívajícím v těžké újmě na zdraví jiné osoby, je příčinná souvislost. Pokud z hlediska vzniku uvedeného následku má příčinný význam i jednání jiné osoby než obviněného, není to důvodem k tomu, aby obviněný nebyl uznán vinným, a to ani za situace, kdy ona jiná osoba není odsouzena zároveň ve společném řízení, resp. v samostatně vedeném řízení, a kdy dokonce proti ní ani není žádné řízení zahájeno.

Proto kritériem zákonnosti výroku o vině trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 TrZ, jehož spácháním byl jako účastník

dopravní nehody uznán vinným řidič jednoho vozidla, není a ani nemůže být okolnost, zda byl či nebyl stíhán a odsouzen také jiný řidič, který se na vzniku dopravní nehody a jejích následcích spolupodílel.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2003, sp. zn. 7 Tdo 1300/2003)

Soubor TR NS, sešit 11, č. T 746.

1. Po účastníkovi silničního provozu nelze spravedlivě požadovat, aby bez dalšího předpokládal možné porušení pravidel tohoto provozu jinými účastníky a aby tomu přizpůsobil své počínání.

Naopak, není-li z okolností, které měl a mohl účastník silničního provozu běžně vnímat či předvídat, zřejmé, že jiný účastník téhož provozu porušil své povinnosti, je oprávněn očekávat od ostatních účastníků silničního provozu dodržování stanovených pravidel.

Účastník silničního provozu, který porušil pravidla tohoto provozu, pak na druhé straně nemůže očekávat dodržení těchto pravidel od ostatních účastníků, jestliže jim to znemožnil s ohledem na charakter a závažnost svého porušení pravidel silničního provozu.

2. Pokud řidič přijíždějící po hlavní silnici jede rychlostí povolenou, resp. přiměřenou, a řidič přijíždějící po vedlejší silnici mu přednost v jízdě nedá, je v obvyklých případech odpovědnost za kolizi a případné další následky na řidiči, jenž přijel do křižovatky po vedlejší silnici.

Pokud však řidič na hlavní silnici jede rychlostí, která maximální povolenou rychlost výrazně překračuje, a řidič přijíždějící do křižovatky po vedlejší silnici nemá důvod předpokládat takové překročení, za případnou kolizi musí nést odpovědnost řidič jedoucí po hlavní silnici.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1173/2004)

A2) Procesní judikáty

§ 43, § 228, § 229 TrŘ – Nárok na náhradu škody:

Soubor NS, svazek 4, č. T 104.

3. Skutečnost, že zaměstnavatel uzavřel ohledně motorového vozidla, s nímž obviněný jako řidič havaroval, smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla s určitou pojišťovnou, není významná pro posouzení, zda za škodu, kterou při jízdě vozidlem způsobil obviněný, odpovídá zaměstnavatel nebo obviněný.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2001, sp. zn. 7 Tz 39/2001)

Soubor TR NS, sešit 7, č. T 714.

Ustanovení § 55 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, představuje speciální úpravu ve vztahu k občanskému zákoníku, protože zakládá specifické právo zdravotní pojišťovny požadovat od třetích osob náhradu škody spočívající v nákladech vynaložených na péči hrazenou zdravotním pojištěním, které vznikly v důsledku zaviněného protiprávního jednání třetích osob (např. trestného činu) vůči osobám účastným zdravotního pojištění. Zdravotní pojišťovna však nemá nárok na náhradu nákladů zdravotní péče, které sice vynaložila na léčení svého pojištěnce, ale jde o náklady, které nebyly způsobeny protiprávním jednáním třetí osoby.

Jestliže tedy bylo zjištěno, že jednou z příčin újmy způsobené na zdraví poškozeného jednáním obviněného, které zakládá jeho trestní odpovědnost za trestný čin ublížení na zdraví (např. podle § 224 TrZ), je též vlastní protiprávní jednání poškozeného (např. spoluzavinění dopravní nehody), pak obviněný neodpovídá za veškeré náklady vynaložené příslušnou zdravotní pojišťovnou na léčení poškozeného. Obviněný neodpovídá za škodu ve vztahu k zdravotní pojišťovně v tom rozsahu, v jakém byla škoda způsobena spoluzaviněním poškozeného jako pojištěnce této zdravotní pojišťovny.

V rámci adhezního řízení je pak třeba zkoumat spoluzavinění poškozeného (pojištěnce), neboť v rozsahu, v jakém spoluzavinil vynaložení nákladů na jeho léčení, není dána příčinná souvislost mezi vznikem těchto nákladů a trestným činem obviněného.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2004, sp. zn. 8 To 681/2004)

§ 89 až § 118 TrŘ – Dokazování:

R 29/2001

I. Znalci z oboru klinické psychologie, jenž byl ve věci přibrán jako znalec za podmínek § 105 odst. 1 tr. ř., nepřísluší posuzovat otázku, zda byl pachatel schopen rozpoznat nebezpečnost svého činu pro společnost a zda byl schopen své jednání ovládat. Tuto otázku (jako základní kritérium pro následné právní posouzení přičetnosti pachatele ve smyslu ustanovení § 12 tr. zák.) mohou na základě vyšetření duševního stavu pachatele posoudit pouze znalci z oboru psychiatrie, o jejichž přibrání rozhodují orgány činné v trestním řízení podle § 116 odst. 1 tr. ř.

SR č. 4/1999, rozhodnutí č. 55

2. Přibrání znalce z oboru dopravy, odvětví silniční dopravy, je zpravidla nezbytné pro zjištění skutečností, na nichž závisí posouzení míry zavinění řidičů na dopravní nehodě a jejich následků. Znalecký posudek nebo výsledek znalce proto musí vycházet ze všech relevantních podkladů a důkazů tak, aby poskytl dostatečnou oporu orgánům činným v trestním řízení k rozhodnutí, který z řidičů zúčastněných na nehodě odpovídá za její vznik a následky a v jakém rozsahu. Závise-li odpovědnost na tom, na jakou vzdálenost měl řidič rozhled a jaká rychlost jeho jízdy byla vzhledem k tomu přiměřená, musí znalecký důkaz poskytovat všechny údaje nezbytné i k posouzení těchto okolností; přitom maximální povolenou rychlost nelze vždy s přihlédnutím ke všem okolnostem jízdy považovat i za rychlost přiměřenou. Je-li třeba za tímto účelem provést vyšetřovací pokus, musí tento úkon učinit orgán činný v trestním řízení a o jeho průběhu sepsat protokol podle § 55 odst. 1 TrŘ; znalec sám není k provedení uvedených úkonů oprávněn.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 1999, sp. zn. 5 Tz 145/98)

PR 5/2000, s. 221

1. Trestní stíhání obviněného řidiče motorového vozidla pro trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 TrZ není vyloučeno ani v případě, jestliže se nepodařilo objektivně (tj. odběrem a vyšetřením krve) zjistit přesné množství alkoholu v krvi řidiče v době jízdy. Citované ustanovení totiž podmiňuje trestní odpovědnost stavem, který vylučuje způsobilost k výkonu

zaměstnání nebo k jiné činnosti, při nichž by mohl pachatel ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku. Na takový stav lze sice usuzovat především z množství (hladiny) alkoholu v krvi řidiče, ale není-li tento údaj k dispozici, je možné a nutné stav vylučující způsobilost vyvodit ze souhrnu ostatních okolností, za nichž byla jízda řidiče motorového vozidla uskutečněna, např. z druhu a množství alkoholických nápojů požitých před jízdou řidičem, z doby, kdy k požití došlo, ze způsobu jízdy, z celkového chování řidiče před nehodou i po ní apod. K tomu musí orgány činné v trestním řízení opatřit a provést všechny vhodné a potřebné důkazy (§ 2 odst. 5 TrŘ) a odpovídajícím způsobem je zhodnotit jednotlivě i v souhrnu (§ 2 odst. 6 TrŘ).

2. Vedle svědeckých výpovědí, lékařských zpráv či znaleckého posudku může být jedním ze souhrnu důkazů (byť nikoli jediným), jimiž lze prokázat stav vylučující způsobilost pachatele k výkonu činnosti podle § 201 TrZ, též výsledek dechové zkoušky, zejména pokud byla tato zkouška provedena přístrojem, který umožňuje kvantifikovat množství požitého alkoholu. Výsledek dechové zkoušky není možné bez dalšího odmítnout jen z důvodu, že přístroj, na kterém byla zkouška provedena, je zatížen určitou nepřesností, pokud výsledek odpovídá ostatním důkazům.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2000, sp. zn. 5 Tz 202/99)

PR č. 6/1998, s. 328

1. K otázce, jak posuzovat možnost nepřičetnosti pachatele ve smyslu § 12 TrZ v důsledku jeho patické alkoholové reakce (patologické opilosti) a jak v tomto směru hodnotit znalecký posudek znalců – psychiatrů, kteří po vyšetření duševního stavu pachatele dospěli k závěru o tom, že v době činu byly jeho schopnosti rozpoznávací a ovládací vymizelé.

2. Má-li být důvodem rozhodnutí vyšetřovatele o zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. e) TrŘ nepřičetnost obviněného v době činu ve smyslu § 12 TrZ, způsobená jeho patickou alkoholovou reakcí (patologickou opilostí), musí mít takové rozhodnutí dostatečný podklad nejen ve znaleckém důkazu opatřeném po vyšetření duševního stavu obviněného (§ 105 odst. 2, § 116 TrŘ), ale dokazováním je třeba spolehlivě objasnit i skutečnost, že si obviněný uvedený stav nezavinil sám, a to ani z nedbalosti, tedy že stav patologické opilosti nemohl předvídat.

3. Jestliže se do stavu nepřičetnosti přivedl pachatel požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak, je nutno spolehlivě objasnit, zda tak učinil zaviněně či nikoli, a pokud je zde zavinění pachatele v uvedeném směru, nutno zkoumat formu a obsah zavinění, od nichž závisí, zda bude pachatel trestně odpovědný v plném rozsahu (§ 201a odst. 2 TrZ), nebo jen za trestný čin opilství (§ 201a odst. 1 TrZ); při nedostatku zavinění nebude pachatel pro nepřičetnost trestně odpovědný (§ 12 TrZ).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 1998, sp. zn. 5 Tz 1/98)

Soubor NS, svazek 1, č. T 5.

1. Okolnost, zda u poškozené došlo ke stavu retrogradní amnézie, který by vylučoval její vzpomínky na děj předcházející bezprostředně úrazu, je třeba zjistit především výsledkem poškozené, která buďto bude, nebo nebude schopna popsat své jednání před nehodou. V případě pochybností o validitě jí poskytnutých údajů bude možno doplnit řízení o lékařskou zprávu

o jejím aktuálním zdravotním stavu a z něj se odvíjející schopnosti interpretovat prožitou událost. Apriorní předpoklad o zbytečnosti provedení takového důkazu s poukazem na existenci závažného poranění hlavy poškozené nelze akceptovat.

2. Za situace, kdy poškozená bude schopna podat svědeckou výpověď a objasnit okolnosti, které dopravní nehodě předcházely, bude nutno s obsahem této výpovědi seznámit i znalce z oboru silniční dopravy pro možné upřesnění jeho znaleckých závěrů.

V případě, že znalec z oboru silniční dopravy pro výpočet rychlosti jízdy vozidla dovozuje variantně rozdílné rychlosti jednak z rozsahu poškození čelního skla hlavou chodce, jednak vychází z odborné literatury, musí také vysvětlit, které variantě a proč dává přednost. Považuje-li za výslednou rychlost aritmetický průměr těchto veličin, musí i tento závěr odůvodnit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2001, sp. zn. 4 Tz 283/2000)

Soubor NS, svazek 5, č. T 153.

Při hodnocení jednotlivých příčin, které se podílely na vzniku dopravní nehody, nelze pominout takové exaktní veličiny, jako je čas a vzdálenost v prostoru. Proto pokud z dokazování vyplyne, že v místě, kde došlo ke střetu účastníků silničního provozu, je značkou omezena maximální rychlost jízdy a že obviněný takto omezenou rychlost při řízení svého vozidla překročil, bude zpravidla nezbytné, aby znalec z oboru dopravy určil vzdálenost a čas, které by obviněnému zbývaly od okamžiku, od něhož je počítán počátek nehodového děje, jestliže by obviněný s vozidlem jel předepsanou rychlostí od místa, kde je umístěna dopravní značka omezující v daném úseku vozovky nejvyšší povolenou rychlost.

Dále je třeba, aby znalec odpověděl na otázku, zda by i v takové situaci muselo dojít ke střetu vozidla řízeného obviněným s jiným účastníkem silničního provozu, např. s nezletilou chodkyní, a pokud ano, jaká by byla rychlost vozidla v době střetu. Znalec z oboru zdravotnictví, odpovědi soudního lékařství, by se pak měl vyjádřit k případnému rozsahu zranění, které by chodkyně při takovém střetu s vozidlem jedoucím uvedenou rychlostí pravděpodobně utrpěla a zda by toto zranění mohlo přivodit fatální následek, tedy smrt chodkyně.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2001, sp. zn. 4 Tz 61/2001)

Soubor NS, svazek 6, č. T 169.

Znalecký posudek z oboru dopravy je jedním z důkazů, který je nutno podle § 2 odst. 6 tr. řádu hodnotit jednotlivě i v souhrnu s ostatními důkazy. Jestliže závěry znaleckého posudku podaného v souvislosti s trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 tr. zák. spáchaným v silniční dopravě vzbuzují pochybnosti, které se nepodařilo odstranit ani výsledkem znalce, je třeba k bližšímu objasnění všech rozhodujících otázek provést vyšetřovací pokus. Tím je možno doplnit dokazování tak, aby byl ověřen pohyb jednotlivých účastníků dopravní nehody, jejich výhledové poměry, včasnost a správnost reakce obviněného jako řidiče motorového vozidla na chování ostatních účastníků provozu i další skutečnosti potřebné ke zjištění skutkového stavu věci.

Ke zjištění mechanismu a rozsahu zranění poškozeného při dopravní nehodě nestačí konzultace znalce z oboru dopravy se znalcem z oboru zdravotnictví, odpovědi soudního lékařství, jejíž

závěry jsou součástí znaleckého posudku z oboru dopravy, ale je nutno k uvedeným otázkám přibrat znalce z oboru zdravotnictví, odpovědi soudního lékařství, k podání znaleckého posudku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2001, sp. zn. 5 Tz 90/2001)

Soubor NS, svazek 12, č. T 291.

1. Ohledání místa dopravní nehody (popřípadě i ohledání automobilu účastníka dopravní nehody, ověření brzdných schopností vozidla, dosvitu světel apod.) lze pokládat za neodkladný úkon ve smyslu § 160 odst. 4 tr. řádu, který je možno provést před zahájením trestního stíhání a k jehož náležitému provedení je zpravidla třeba účasti znalce. Nesprávný postup orgánů přípravného řízení spočívající v tom, že znalec, který se ohledání zúčastnil, nebyl ve věci jako znalec přibrán před tímto úkonem, ale po sdělení obvinění, nezpůsobuje sám o sobě nepoužitelnost opatřeného znaleckého posudku, byť znalec při jeho vypracování vycházel též z podkladů získaných při takovém ohledání.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2001, sp. zn. 11 Tz 128/2001)

A3) Ostatní rozhodnutí

Sb. náleží a usnesení ÚS, svazek 13, usnesení č. 14

V čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod se stanoví, že povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod. Tyto povinnosti je třeba chápat jako dobu základních lidských práv a svobod. Jsou výslovně zakotvenými závazky vůči státu v podobě něčeho činit, něčeho se zdržet apod. Jedná se o tzv. veřejnou subjektivní povinnost, která charakterizuje vztah právního státu a jednotlivce, bez níž nelze podat úplnou charakteristiku tohoto vztahu. Bez toho, že by jednotlivci nacházející se pod jurisdikcí státu plnili stanovené povinnosti, nemohl by takový stát existovat, protože by ztratil jeho právní řád smysl. Jedná se o předpoklad výkonu státní moci. Toto spíše právně filosofické východisko pro stanovení konkrétních povinností však dle názoru Ústavního soudu neznamená, že jakákoliv povinnost, především pak povinnosti, které na sebe subjekt bere tím, že chce vykonávat určitou činnost, ke které ho zákon nenutí, může být stanovena toliko formou zákona. Kromě toho je třeba konstatovat, že vládní nařízení č. 54/1953 Sb., o provozu na silnicích, na které se posléze vydané vyhlášky o pravidlech silničního provozu odvolávají, mělo ve své době sílu zákona. Tato praxe bývá často kritizována jako cosi, co bylo znakem komunistického režimu, nutno však uvést, že tato praxe byla běžná již v období od roku 1920. Ústavnost tohoto vládního nařízení nepřísluší Ústavnímu soudu posuzovat. Navíc je zřejmé, že vyhlášky o pravidlech silničního provozu se stejně tak mohly odvolávat, resp. svůj původ opírat o zákon č. 135/1961 Sb., o pozemních komunikacích (silniční zákon), ve kterém je státu, resp. příslušným státním orgánům stanovena povinnost stavět, udržovat a zajišťovat bezpečnost pozemních komunikací a současně je stanoveno v § 6 odst. 1 téhož zákona, že: „Provoz na pozemních komunikacích upravují zvláštní předpisy; v jejich mezích smí každý užívat dálnic, silnic a místních komunikací obvyklým způsobem k účelům, ke kterým jsou určeny (obecné užívání). Uživatel se musí přizpůsobit stavebnímu stavu a dopravně

technickému stavu dotčené komunikace; nesmí ji poškozovat nebo znečišťovat“. Zajištění bezpečnosti jako povinnost státu je zde vázáno na existenci zvláštních předpisů, jejichž dodržování, stejně jako užívání obvyklým způsobem, je povinností uživatelů, tedy řidičů.

(Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 2. 1999, sp. zn. IV. ÚS 489/98)

Sbírka nálezů a usnesení ÚS, svazek 16, usnesení č. 74

Problematikou porušování vyhlášky č. 99/1989 Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích (pravidla silničního provozu), ve znění pozdějších předpisů, v návaznosti na obecné ustanovení čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod se Ústavní soud zabýval již ve svém usnesení ze dne 12. 2. 1999 sp. zn. IV. ÚS 489/98 (viz Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 13, usnesení č. 14), v němž navazuje na předcházející rozbor mimo jiné uvedl, že podle jeho názoru neznamená, že jakákoliv povinnost, především pak povinnost, kterou na sebe subjekt bere tím, že chce vykonávat určitou činnost, k níž ho zákon nenutí, může být stanovena toliko formou zákona, a navíc že je zřejmé, že vyhlášky o pravidlech silničního provozu se mohly odvolávat, resp. svůj původ opírat o zákon č. 135/1961 Sb., o pozemních komunikacích (silniční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Od uvedených závěrů, týkajících se právě povinností účastníků silničního provozu, se Ústavní soud nemíní odchylovat. Nehledě k tomu, že zákonem č. 12/1997 Sb., o bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, byla v jeho § 7 odst. 1 písm. c) každému při účasti na silničním provozu uložena povinnost řídit se pravidly silničního provozu stanovenými podle § 2 odst. 1 písm. b) tohoto zákona, tedy pravidly silničního provozu, které stanoví Ministerstvo vnitra.

(Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 11. 1999, sp. zn. IV. ÚS 103/99)

Soubor NS, svazek 8, č. T 217.

Pokud obviněný spáchal trestné činy ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 TrZ a ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 01 písm. d) TrZ jako řidič osobního automobilu méně závažným způsobem porušil ve více směrech pravidla silničního provozu (nedal přednost v jízdě jinému řidiči, řídil vozidlo v době, kdy nebyl držitelem řídičského oprávnění a kdy měl v krvi 0,98 promile alkoholu), samo o sobě to nevylučuje možnost uložení trestů nespojených s odnětím svobody, např. trestu obecně prospěšných prací na horní hranici zákonné trestní sazby spolu s příslušnými omezeními a povinnostmi a spolu s trestem zákazu činnosti spočívajícím v zákazu řízení motorových vozidel v horní polovině zákonné trestní sazby. Výměra takto uloženého trestu není ve zřejmém nepoměru k stupni nebezpečnosti činu pro společnost nebo k poměrům pachatele a nejde ani o trest uložený v rozporu s účelem trestu ve smyslu § 266 odst. 2 TrŘ.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2001, sp. zn. 4 Tz 133/2001)

Soubor NS, svazek 4, č. T 104.

1. Pokud se posuzovaný případ vyznačuje výraznou přítomností poměrně širokého okruhu okolností, které je třeba hodnotit v neprospěch obviněného, pak i tehdy, kdyby byl důvodný závěr, že s tím je ještě slučitelná poměrně nižší výměra uloženého trestu

odnětí svobody, a to zejména s ohledem na sebekritický vztah, který obviněný k svému činu zaujal v průběhu trestního stíhání, nebudou zpravidla splněny zákonné předpoklady pro podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody.

Případné úvahy soudu o tom, že nepodmíněný trest odnětí svobody by zneemožnil splnění dohod, které obviněný uzavřel s poškozenými, jsou mimo zákonná kritéria rozhodování o podmíněném odkladu výkonu trestu, zejména když v dohodách není vypořádána celá škoda způsobená trestným činem nebo se vztahují na škodu, která nemá význam pro trestněprávní posouzení věci.

2. Trest obecně prospěšných prací přichází v úvahu tehdy, kdy jinak by bylo namíste uložit nepodmíněný trest odnětí svobody. To znamená, že trest obecně prospěšných prací je alternativou nepodmíněného trestu odnětí svobody, a to v případech, v nichž by bylo namíste uložit jen krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody. Krátkodobým trestem odnětí svobody je třeba rozumět tento trest ve výměře do několika měsíců, přičemž orientačně lze vycházet z výměry do sedmi měsíců, které se blíží ekvivalent maximální výměry trestu obecně prospěšných prací.

V závislosti na povaze každého konkrétního případu je sice možné připustit uložení trestu obecně prospěšných prací i tam, kde by výměra krátkodobého trestu odnětí svobody poněkud převyšovala sedm měsíců, avšak zpravidla je nutno považovat za vyloučené, aby trest obecně prospěšných prací byl alternativou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, který by jinak byl uložen ve výměře převyšující jeden rok.

3. Pokud způsobená škoda nebyla vyvolána žádnými okolnostmi, které by měly původ v provozu, v tom smyslu, že by nějak charakterizovaly zvláštní povahu provozu motorových vozidel, neřídí se náhrada takové škody ustanoveními o zvláštní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků podle § 427 a násl. ObčZ, nýbrž ustanoveními o obecné odpovědnosti za škodu způsobenou porušením právní povinnosti ve smyslu § 420 ObčZ. Základní rozdíl mezi oběma typy odpovědnosti za škodu je v tom, že předpokladem odpovědnosti podle § 420 odst. 1 ObčZ je porušení právní povinnosti, zatímco odpovědnost podle § 427 odst. 1, 2 ObčZ je založena jen na zvláštní povaze provozu dopravních prostředků a na nebezpečí, které již z této povahy vyplývá, aniž by odpovědnost za škodu byla jakkoli podmíněna ještě tím, že byla porušena nějaká právní povinnost.

4. Skutečnost, že zaměstnavatel uzavřel ohledně motorového vozidla, s nímž obviněný havaroval, smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla s určitou pojišťovnou, ještě neznamená, že za škodu, kterou při jízdě vozidlem způsobil obviněný, odpovídá zaměstnavatel a nikoli obviněný.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2001, sp. zn. 7 Tz 39/2001)

B) JUDIKATURA K VYBRANÝM OTÁZKÁM ZNALECKÉHO POSUZOVÁNÍ TRESTNÝCH ČINŮ V SILNIČNÍ DOPRAVĚ

Vysvětlivky:

R – označení judikátu v trestní části oficiální Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, vydávané Nejvyšším soudem, následuje pořadové číslo judikátu a ročník této Sbírky.

Soubor NS – označení rozhodnutí publikovaného v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu vydávaném Nakladatelstvím C. H. Beck v letech 2001 až 2003 (svazky č. 1 až 26), následuje pořadové číslo rozhodnutí v trestní části tohoto Souboru.

SR – označení rozhodnutí publikovaného v časopise Soudní rozhledy vydávaném Nakladatelstvím C. H. Beck, následuje číslo časopisu, ročník a pořadové číslo, pod kterým bylo rozhodnutí uveřejněno v trestní části.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu lze vyhledat též na internetových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz zadáním spisové značky do vyhledávací masky v rubrice „Rozhodnutí NS“.

Rozhodnutí:

Soubor NS, svazek 2, č. T 33.

1. Dodržení dovolené a přiměřené rychlosti jízdy [§ 7 odst. 1 písm. c) zákona č. 12/1997 Sb., o bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, § 16 odst. 1, 3 vyhlášky č. 99/1989 Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů] samo o sobě ještě nevyklučuje zavinění obžalovaného jako řidiče na střetu jím řízeného motorového vozidla s chodcem a na zranění chodce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2001, sp. zn. 5 Tz 286/2000)

Soubor NS, svazek 12, č. T 291.

2. Prodloužení vzdálenosti potřebné k zastavení motorového vozidla o zvláštní reakční dobu pro rozlišení neosvětleného chodce, který náhlým vstupem do vozovky vytvořil těžko zjistitelnou a rozeznatelnou překážku, nelze požadovat po řidiči, který věnoval řízení dostatečnou pozornost a jel rychlostí přiměřenou vzdálenosti, na kterou měl s ohledem na dosvit světlometů rozhled [§ 5 odst. 1 písm. b), § 16 odst. 1 vyhlášky č. 99/1989 Sb., ve znění pozdějších předpisů], pokud šlo o jinak přehledný úsek vozovky, kde nic nenasvědčovalo tomu, že by hrozilo zvýšené nebezpečí vstupu chodců do vozovky. Za těchto okolností nelze dospět k jinému závěru, než že k zavinění dopravní nehody došlo porušením povinností chodce jako účastníka silničního provozu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2001, sp. zn. 11 Tz 128/2001)

Soubor NS, svazek 1, č. T 6.

Řidiče automobilu, který při jízdě po dálnici povolenou rychlostí srazí a usmrtí osobu přebíhající dálnici, aniž mohl střetu s takovou osobou zabránit, nelze uznat vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 tr. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2001, sp. zn. 4 Tz 295/2000)

SR č. 5/1995, rozhodnutí č. 122.

Řidič motorového vozidla je povinen zachovávat potřebnou míru opatrnosti vůči chodcům, kteří vstoupili do vozovky nebo se pohybují v její těsné blízkosti. Důvodně spoléhat na to, že tito účastníci silničního provozu dodrží pravidla silničního provozu, může pouze tehdy, pokud z konkrétních okolností neplyne obava, že tomu tak nebude. U osob nezletilých, zjevně fyzicky nebo

duševně postižených nebo osob vyššího věku musí dbát zvýšené opatrnosti a naopak předpokládat jiný způsob chování [§ 5 odst. 1 písm. b), c) vyhlášky č. 99/1989 Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích (pravidla silničního provozu), ve znění pozdějších předpisů].

(Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 9. 1994, sp. zn. 7 To 288/94)

Soubor NS, svazek 7, č. T 194.

1. I řidič osobního motorového vozidla, pokud je pro jeho činnost vliv návykové látky zvláště nebezpečný, může spáchat trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. c) tr. zák., např. bude-li řídit automobil na delší vzdálenost, značně vysokou rychlostí, a to vše v době zvýšené frekvence vozidel nebo chodců na komunikaci. Skutková podstata uvedeného trestného činu však nebude naplněna v případě, když podnapilý řidič projede v nočních hodinách křižovatku na červený signál, který mu to zakazuje.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2001, sp. zn. 5 Tz 62/2001)

SR č. 4/1999, rozhodnutí č. 55.

1. Dojde-li k dopravní nehodě a k následnému ublížení na zdraví po střetu dvou motorových vozidel, z nichž vozidlo jedoucí po hlavní silnici narazilo do vozidla, které krátce předtím vjelo na hlavní silnici z vedlejší silnice, je třeba z hlediska zavinění řidičů obou vozidel vyřešit především otázku, zda řidič vozidla vjíždějícího z vedlejší silnice na hlavní silnici splnil svou povinnost dát přednost v jízdě řidiči vozidla jedoucímu po hlavní silnici (§ 20 odst. 1 vyhl. č. 99/1989 Sb., o pravidlech silničního provozu, ve znění pozdějších předpisů). Jestliže se tak nestalo a povinnost dát přednost v jízdě splněna nebyla, nutno zkoumat, zda řidič vozidla vjíždějícího z vedlejší silnice na hlavní silnici nevytvořil porušením této povinnosti tzv. náhlou překážku pro řidiče jedoucího po hlavní silnici, kterou tento řidič nemohl předvídat a ani na ni včas a odpovídajícím způsobem reagovat (srov. rozhodnutí pod č. 43/1982 Sb. rozh. tr.). Teprve poté se přihlédně též k tomu, zda, jakým způsobem a v jakém rozsahu dopravní nehodu a její následky zavinil, resp. spoluzavinil řidič vozidla jedoucího po hlavní silnici např. tím, že nevěnoval jízdě dostatečnou pozornost, řídil vozidlo pod vlivem alkoholických nápojů požitých před jízdou či nedodržel přiměřenou rychlost jízdy.

2. Příbrání znalce z oboru dopravy, odvětví silniční dopravy, je zpravidla nezbytné pro zjištění skutečností, na nichž závisí posouzení míry zavinění řidičů na dopravní nehodě a jejich následků. Znalecký posudek nebo výslech znalce proto musí vycházet ze všech relevantních podkladů a důkazů tak, aby poskytl dostatečnou oporu orgánům činným v trestním řízení k rozhodnutí, který z řidičů zúčastněných na nehodě odpovídá za její vznik a následky a v jakém rozsahu. Závisí-li odpovědnost na tom, na jakou vzdálenost měl řidič rozhled a jaká rychlost jeho jízdy byla vzhledem k tomu přiměřená, musí znalecký důkaz poskytovat všechny údaje nezbytné i k posouzení těchto okolností; přitom maximální povolenou rychlost nelze vždy s přihlédnutím ke všem okolnostem jízdy považovat i za rychlost přiměřenou. Je-li třeba za tímto účelem provést vyšetřovací pokus, musí tento úkon učinit orgán činný v trestním řízení a o jeho průběhu sepsat protokol

podle § 55 odst. 1 TrŘ; znalec sám není k provedení uvedených úkonů oprávněn.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 1999, sp. zn. 5 Tz 145/98)

Soubor NS, svazek 1, č. T 5.

1. Okolnost, zda u poškozené došlo ke stavu retrográdní amnézie, který by vylučoval její vzpomínky na děj předcházející bezprostředně úrazu, je třeba zjistit především výsledkem poškozené, která buďto bude, nebo nebude schopna popsat své jednání před nehodou. V případě pochybností o validitě jí poskytnutých údajů bude možno doplnit řízení o lékařskou zprávu o jejím aktuálním zdravotním stavu a z něj se odvíjející schopnosti interpretovat prožitou událost. Apriorní předpoklad o zbytečnosti provedení takového důkazu s poukazem na existenci závažného poranění hlavy poškozené nelze akceptovat.

2. Za situace, kdy poškozená bude schopna podat svědeckou výpověď a objasnit okolnosti, které dopravní nehodě předcházely, bude nutno s obsahem této výpovědi seznámit i znalce z oboru silniční dopravy pro možné upřesnění jeho znaleckých závěrů.

V případě, že znalec z oboru silniční dopravy pro výpočet rychlosti jízdy vozidla dovozuje variantně rozdílné rychlosti jednak z rozsahu poškození čelního skla hlavou chodce, jednak vychází z odborné literatury, musí také vysvětlit, které variantě a proč dává přednost. Považuje-li za výslednou rychlost aritmetický průměr těchto veličin, musí i tento závěr odůvodnit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2001, sp. zn. 4 Tz 283/2000)

Soubor NS, svazek 5, č. T 153.

Při hodnocení jednotlivých příčin, které se podílely na vzniku dopravní nehody, nelze pominout takové exaktní veličiny, jako je čas a vzdálenost v prostoru. Proto pokud z dokazování vyplyne, že v místě, kde došlo ke střetu účastníků silničního provozu, je značkou omezena maximální rychlost jízdy a že obviněný takto omezenou rychlost při řízení svého vozidla překročil, bude zpravidla nezbytné, aby znalec z oboru dopravy určil vzdálenost a čas, které by obviněnému zbývaly od okamžiku, od něhož je počítán počátek nehodového děje, jestliže by obviněný s vozidlem jel předepsanou rychlostí od místa, kde je umístěna dopravní značka omezující v daném úseku vozovky nejvyšší povolenou rychlost.

Dále je třeba, aby znalec odpověděl na otázku, zda by i v takové situaci muselo dojít ke střetu vozidla řízeného obviněným s jiným účastníkem silničního provozu, např. s nezletilou chodkyní, a pokud ano, jaká by byla rychlost vozidla v době střetu. Znalec z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, by se pak měl vyjádřit k případnému rozsahu zranění, které by chodkyně při takovém střetu s vozidlem jedoucím uvedenou rychlostí pravděpodobně utrpěla a zda by toto zranění mohlo přivodit fatální následek, tedy smrt chodkyně.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2001, sp. zn. 4 Tz 61/2001)

Soubor NS, svazek 6, č. T 169.

Znalecký posudek z oboru dopravy je jedním z důkazů, který je nutno podle § 2 odst. 6 tr. řádu hodnotit jednotlivě i v souhrnu s ostatními důkazy. Jestliže závěry znaleckého posudku podaného v souvislosti s trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 tr.

zák. spáchaným v silniční dopravě vzbuzují pochybnosti, které se nepodařilo odstranit ani výslechem znalce, je třeba k bližšímu objasnění všech rozhodujících otázek provést vyšetřovací pokus. Tím je možno doplnit dokazování tak, aby byl ověřen pohyb jednotlivých účastníků dopravní nehody, jejich výhledové poměry, včasnost a správnost reakce obviněného jako řidiče motorového vozidla na chování ostatních účastníků provozu i další skutečnosti potřebné ke zjištění skutkového stavu věci.

Ke zjištění mechanismu a rozsahu zranění poškozeného při dopravní nehodě nestačí konzultace znalce z oboru dopravy se znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, jejíž závěry jsou součástí znaleckého posudku z oboru dopravy, ale je nutno k uvedeným otázkám přibrat znalce z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, k podání znaleckého posudku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2001, sp. zn. 5 Tz 90/2001)

Soubor NS, svazek 12, č. T 291.

1. Ohledání místa dopravní nehody (popřípadě i ohledání automobilu účastníka dopravní nehody, ověření brzdných schopností vozidla, dosvitu světel apod.) lze pokládat za neodkladný úkon ve smyslu § 160 odst. 4 tr. řádu, který je možno provést před zahájením trestního stíhání a k jehož náležitému provedení je zpravidla třeba účasti znalce. Nesprávný postup orgánů přípravného řízení spočívající v tom, že znalec, který se ohledání zúčastnil, nebyl ve věci jako znalec přibrán před tímto úkonem, ale po sdělení obvinění, nezpůsobuje sám o sobě nepoužitelnost opatřeného znaleckého posudku, byť znalec při jeho vypracování vycházel též z podkladů získaných při takovém ohledání.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2001, sp. zn. 11 Tz 128/2001)

R 43/2002

Při posuzování okolností, které může či nemůže řidič předvídat, je třeba vycházet z konkrétní dopravní situace.

Z hlediska zavinění z nedbalosti to pak znamená, že kromě míry povinné opatrnosti vyplývající z pravidel silničního provozu zde existuje i její subjektivní vymezení, vztahující se k míře opatrnosti, kterou je schopen řidič v konkrétním případě vynaložit. O zavinění z nedbalosti může jít pouze tehdy, pokud povinnost a možnost předvídat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem jsou dány současně.

R 20/2000

Znalec přibráný podle § 105 odst. 1 tr. ř. je podle § 10 odst. 2 zák. č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, oprávněn přibrat si konzultanta k posuzování zvláštních dílčích otázek, jestliže to vyžaduje povaha věci. Přitom musí postupovat tak, aby jeho odpovědnost znalce nebyla dotčena ani v té části posudku, o níž bylo konzultováno. To znamená, že sice není vyloučeno, aby konzultant byl odborníkem z jiného oboru, než je znalec, jeho úkolem však musí být jen posouzení dílčí otázky z tohoto jiného oboru, jež tvoří podklad pro posudek z oboru znalce. V případě, kdy je k objasnění více skutečností důležitých pro trestní řízení třeba odborných znalostí z více oborů a nejde jen o dílčí otázky v uvedeném smyslu, je nutné postupem podle § 105 odst. 1 tr. ř. přibrat znalce z každého z těchto oborů.

R 1/1998

II. Znalecký posudek nelze odmítnout jen proto, že znalec se nad rámec svého oprávnění vyjadřoval i k otázkám právním. Skutečnost, že znalec ve svém posudku zaujme stanovisko k otázce, jejíž zodpovězení přísluší soudu, nečiní tento posudek nepoužitelným, pokud obsahuje odborné poznatky a zjištění, z nichž znalec tento právní závěr učinil a které umožňují, aby si soud tentýž nebo jiný takový závěr dovodil sám.

R 42/1988

I. Teprve od okamžiku, kdy z jednatelství řidiče motorového vozidla, který vyjížděl z místa ležícího mimo silnici, bylo zřejmé, že nemínil dát přednost v jízdě vozidlu jedoucímu po silnici, bylo povinností řidiče, který měl přednost v jízdě, přizpůsobit své chování této situaci v silničním provozu (§ 2 odst. 2 vyhl. č. 100/1975 Sb.).

II. Zjištění výhledových poměrů na vozovce je zpravidla možno provést jen vyšetřovacím pokusem. V takovém případě nelze uložit znalci, aby toto zjištění provedl sám.

R 27/1988

Výpočet časových údajů souvisejících s dopravní nehodou je objasněním skutečnosti důležité pro trestní řízení, ke kterému je třeba odborných znalostí ve smyslu § 105 odst. 1 věta první tr. ř. Soud je povinen přibrat znalce, i když sám má takové znalosti, které by mu umožňovaly výpočet provést.

R 44/1987

I. Otázka, který účastník silničního provozu má přednost v jízdě na křižovatce silnic neoznačených dopravními značkami, je otázkou právní, kterou nepřísluší řešit znalci.

II. Ustanovení § 16 odst. 2 vyhl. č. 100/1975 Sb. o přednosti v jízdě na křižovatce silnic neoznačených dopravními značkami platí též pro křižovatku účelové komunikace s jinou silnicí bez ohledu na její druh.

R 25/1987

I. Řidič motorového vozidla se nemůže spoléhat na to, že chodec velmi vysokého věku se bude chovat v silničním provozu s potřebnou opatrností a že bude přiměřeně reagovat na dopravní situaci. Na takové osoby je třeba brát zvláštní ohled [§ 2 odst. 2, § 4 odst. 1 písm. e) vyhl. č. 100/1975 Sb., o pravidlech silničního provozu].

II. Skutečnost, že poškozený značnou měrou spoluzavinil dopravní nehodu, může vést k závěru, že není splněna materiální podmínka pro použití vyšší trestní sazby, přestože obviněný formálně porušil důležitou povinnost uloženou podle zákona.

R 24/1987

I. Závise-li posouzení viny na nehodě v silničním provozu na stanovení přiměřené rychlosti motorového vozidla, je třeba k řešení této otázky přibrat znalce k objasnění skutkových okolností odborné povahy (výpočet vzdáleností, výpočet brzdné dráhy vzhledem k typu vozidla, stav vozovky, účinnost brzd atd.). Otázka, zda rychlost vozidla byla přiměřená či nepřiměřená a v jaké míře, je však otázkou právní, kterou musí řešit orgán činný v trestním řízení na základě znaleckého posudku.

II. Porušení povinnosti uvedené v § 12 vyhl. č. 100/1975 Sb., o pravidlech silničního provozu, o dodržování přiměřené, případně

předepsané rychlosti zpravidla nebude možné považovat za porušení důležité povinnosti uložené podle zákona, jestliže rychlost vozidla byla jen o málo vyšší, než je předepsaná, případně přiměřená rychlost.

R 37/1984

I. Znalec se ve svém posudku nemůže opírat o zjištění, které sám učinil na místě činu. Potřebuje-li k podání posudku doplnění nebo prověření údajů z místa činu, musí navrhnout orgánu činnému v trestním řízení provedení ohledání ve smyslu § 113 tr. ř. (§ 107 odst. 1 tr. ř.).

R 36/1984

Posudky znalců z oboru silniční dopravy se vyžadují zpravidla ve věcech skutkově složitějších. Cílem je obvykle objasnění technických otázek, jako je např. výpočet rychlosti jízdy z délky brzdných stop a z deformace vozidla nebo zjištění jeho technického stavu. Posudky tohoto druhu jsou po odborné stránce většinou na dobré úrovni.

Nejvyšší soudy republik správně vytykají soudům nižších stupňů, jakož i orgánům přípravného řízení, že někdy znalci kladou k zodpovězení otázky, jejichž posouzení přísluší jen orgánům činným v trestním řízení. Např. znalci bylo uloženo stanovit míru zavinění řidičů na střetu jejich vozidel nebo míru spoluzavinění poškozeného chodce při jeho zachycení motorovým vozidlem. V jedné věci se měl znalec vyjádřit k přípustnosti zapojení vleku za vozidlem, ač tyto podmínky řeší vyhl. č. 90/1975 Sb. Poměrně často se znalci lékařům ukládá, aby se vyslovili, zda zjištěné zranění poškozeného je lehkou nebo těžkou újmou na zdraví.

Byly zjištěny ojedinělé případy, kdy si znalci sami na místě činu přešetřovali správnost některých údajů zachycených v plánu pořízeném vyšetřovatelem a ve svém posudku pak vycházeli ze svých vlastních zjištění, která se s plánkem, popřípadě s obsahem protokolu o nehodě neshodovala. Tento postup je nesprávný. Potřebuje-li znalec k podání posudku doplnění údajů, které je možno získat při místním ohledání, je povinen oznámit to orgánům činným v trestním řízení. Sám si nemůže takovéto podklady pro svůj posudek opatřovat.

R 24/1984

Přijíždí-li řidič motorového vozidla k vyznačenému přechodu pro chodce a brání-li mu vozidla stojící v jiných jízdnicích ve výhledu na přechod, smí jet jen takovou rychlostí, aby pro případ, že se na přechodu nachází chodec, který již vstoupil do vozovky, tohoto chodce neohrozil [§ 12 odst. 1, § 18 odst. 1 písm. a) vyhl. č. 100/1975 Sb.].

R 28/1981

Podle § 42 odst. 6 a 7 vyhl. č. 100/1975 Sb. smí chodec mimo vyznačené přechody přecházet vozovku jen kolmo na směr silničního provozu a jen s ohledem na vzdálenost a rychlost jízdy přijíždějících vozidel tak, aby řidiče těchto vozidel nedonutil změnit směr nebo rychlost jízdy.

Od řidiče motorového vozidla jedoucího povolenou rychlostí, která je přiměřená také vzhledem k povětrnostním podmínkám, stavu vozovky apod., nelze žádat, aby předvídal, že dospěl chodec nacházející se v blízkosti vozovky mohou neočekávaně vstoupit do

vozovky, a aby proto omezil rychlost svého vozidla tak, aby mohl včas zastavit i tehdy, vyskytne-li se nepředvídaná situace způsobená tím, že chodec hrubě poruší pravidla silničního provozu.

R 13/1978

Bezohledná jízda řidiče motorového vozidla ve vztahu k chodcům nacházejícím se na vyznačeném přechodu [§ 5 odst. 1 písm. h) ZPPK], zejména však k osobám uvedeným v § 5 odst. 1 písm. d) ZPPK, je porušením důležité povinnosti uložené podle zákona (§ 223, § 224 odst. 2 aj. TrZ).

R 38/1975

Výsledky provedeného průzkumu nasvědčují tomu, že úroveň vyšetřování i vyhledávání v dopravních věcech je poměrně dobrá.

Určité nedostatky se přesto vyskytují, především v souvislosti s posudky znalců z oboru silniční dopravy. Podle poznatků Nejvyššího soudu ČR nejsou totiž tyto posudky vždy úplné a přesné a obsahují někdy i nesprávné závěry. Soudy pak většinou

v těchto případech nepožadují, aby znalec ve smyslu ustanovení § 109 tr. ř. svůj posudek vysvětlil nebo doplnil a jeho nepřesné, neúplné nebo i nesprávné závěry do svých rozhodnutí nekriticky přejímají. Stále se ještě vyskytují také nedostatky záležející v tom, že znalec je požádán, aby uvedl, která ustanovení dopravních předpisů obviněný svým jednáním porušil. Nejsou však řídké ani případy, že takové vyjádření učiní znalci i bez vyzvání soudu nebo orgánu přípravného řízení a že dokonce sami vyslovují závěry o rozsudku odpovědnosti účastníků dopravní nehody za její následky. Mechanické přebírání těchto závěrů znalce vede potom nezřídka k vadnému rozhodnutí soudu. Je-li jednání obviněného prokazatelně jen jednou z více příčin, jež spolupůsobily při vzniku následku dopravní nehody, soudy se při tom nezabývají mírou zavinění obviněného a rozsahem spoluzavinění poškozeného nebo jiných osob. Nedostatky tohoto druhu se vyskytují zejména v těch případech, v nichž vzpomenuuté hodnocení chybí již u orgánu přípravného řízení; v důsledku toho probíhá trestní stíhání pouze vůči obviněnému, přestože měly být stíhány i další osoby.